

П'ЯТЬ ПІСЕНЬ ПОЛІССЯ

Людмила Тимошенко

ПІСНЯ ПЕРША

БАБА МАКБЕТ З ГЛАДКОВИЧЕЙ

(ЗЕМЛЯ)

АГАФІЯ – 55 р. Сувора міцна жінка.

АДАМ – 57 р. Міцний чоловік із згаслим поглядом.

1940 рік. Сільський охайний двір. На задньому плані двері сараю, двері хліву, двері побіленої хати, плетений тин, на тині – квіти і горщики. Збоку стоїть собача буда, на землі лежить ціп, собаки немає. З хліва чути хрюкання свиней, мукання корови, бекання баранів. Дід Адам (57) сидить на пеньку, в кориті сікачем січе ботвиння. З неба падає стигла груша, розбивається. Дід Адам встає, кидає її в корито, ногою розмазує рештки груші об землю, сідає далі робити роботу. З дверей хати виходить баба Агафія (55), в неї в руках мідний таз з пранням. Ставить таз на високу табуретку, починає намилювати рушник коричневим господарським милом, йде пара. Деякий час дід і баба роблять свою роботу мовчки, монотонно.

АГАФІЯ

Рекса закопав?

АДАМ

Ще ні.

АГАФІЯ

Закопаєш як потемніє. Понесеш у ліс і там зареш.

АДАМ

Я у садку поховаю.

АГАФІЯ

Де у садку?

АДАМ

Під калиною.

АГАФІЯ

Ага, я тобі дам під калиною! Хіба не знаєш, що не можна?

АДАМ

Нічого тій калині не стане.

АГАФІЯ

Пропаде дерево. А його ще Іван з Захаром садили як на війну йшли. Вона мені як запахне весною, я так їхні очі і згадую.

АДАМ

Рекса я поховаю у садку. Не під калиною, то під старою черешнею.

АГАФІЯ

А ту черешню давно спиляти треба – скільки не кроплю – всі ягоди з черв'яками. Ні компоту наварити ні так поїсти. Дивлюся на ту ягодку - вся ціленька, розкриваю а там черв'як. І як він туди заповзає?

АДАМ

Може того та черешня червива, що на ній наша Ганя повісилася?

Припиняє прання, уперше дивиться на Адама.

АГАФІЯ

Відколи це вона стала “наша”? Не наша вона. І
не була нашою ніколи.

Адам припиняє секти, дивиться на Агафію.

АДАМ

Вона була ІвАнова жінка. Значить наша
невістка.

*Мовчки якийсь час один на одного дивляться. Агафія повертається до прання, Адам до
ботвиння.*

АГАФІЯ

Спиляєш черешню, викорчуєш пня, тоді закопуй
туди що хочеш - хоч Рекса, хоч мене. А краще
піді закопай того, хто твого собаку отравив.

АДАМ

Рекс помер бо старий був.

АГАФІЯ

Який старий? Ти його в тридцять третьому біля
здохлої суки знайшов. Вісім років для собаки –
то не вік. Нормальний був собака. Гавкав коли
треба, курей не чіпав.

Коли хто з села проходив мимо – всі плювали на
наші ворота – так він гавкав. Того і отравили.

*Агафія витискає рушник, струшує його від води, вішає на верівку, бере інший рушник,
починає намилювати.*

АДАМ

На наші ворота не через Рекса плювали.

АГАФІЯ

А через кого? Через Ганю? Кому вона треба твоя

Ганя. Іван її сиротою бідною взяв. Ні торби не мала, ні хустки. Жила в теплій хаті – кожен день юшку мала, бульбу мала. Сама повісилася, ніхто не заставляв.

АДАМ

Ти її тою юшкою кожен день пострікала.

АГАФІЯ

А вона заробила на ту юшку? Лежала лінива, до свеней не могла встати, до корови не могла встати. Ти їй і стірай, ти їй і готуй, ти їй і в горОді пОрай...

АДАМ

Ганя хвора була. Не лінива. Як Іван загинув вона за трьох у горОді пОрала, хоч і тОвста вже була. І потім, як Дмитрик народився, пОрала. І до свеней вставала і до корови вставала. А ти їй плаття забрала, хустку забрала. Мішок дала замість плаття, щоб вона і гуляти не могла піти.

АГАФІЯ

А куди їй було гуляти? Дитина малА в хаті...
Невідомо від кого нагуляна...

АДАМ

Шо ти мелеш, стара.

АГАФІЯ

То ти дурень старий нічого не помниш і не помімаєш. Скільки я тобі разів рахувала.

АДАМ

Ти всім рахуєш...

Докидає до корита ботвиння січе далі.

АГАФІЯ

Я рахую і ти порахуй. Ганьку Іван у грудні привів? На війну у травні пішов? на початку серпня малий народився, як бураки збирали? Рахуєш?

АДАМ

У нього очі Івана були.

АГАФІЯ

У нас в усього села очі як в Івана. Село таке. Приволочила в животі, а він і пожалів. Добрий був... Чи не знав... Дурний був.

Витискає рушник, струшує, вішає на верівку.

АГАФІЯ

А потім погиб. На нас ту ліниву дівку лишив. І байстрюка на нас лишив.

АДАМ

Не лінива вона була. Вродила раніше, бо ти її роботою чорною заганяла. І за Іваном вона голосила весь час. Вдень на горОді рачки стояла, а вночі голосила.

АГАФІЯ

А вночі у садок ходила і черешню нашу об'їдала.

АДАМ

А тобі шкода було тої черешні.

АГАФІЯ

Шкода не шкода, а вона одна на весь район
була. Жовтої черешні ні в кого не росло. На
базарі тільки стану з кошиком – і вже все
продала. Другою підводою назад верталася.
П'ять рублів у хустці везла... А вона, помімаєш,
встане вночі і йде пастИся.

АДАМ

Боже, ну скільки вона з'їла?

АГАФІЯ

Я бачила скільки. І по п'ятнадцять штукочок
зарАз. Кісточки ховала, думала я не знаю де. Ти
свою посади, вирости і пасИся. Прийшла в
теплу хату на все готове.

АДАМ

От тепер маєш черешню з черв'яками. І люди на
ворота плюють. І будуть плювати. Не через
собаку.

АГАФІЯ

І не через Ганьку.

Агафія викручує рушник, струшує, вішає.

АГАФІЯ

А через Дмитрика.

*Адам вдруге дивиться на Агафію. Припиняє сікти. Встає з сікачем в руках. Агафія
відчуває погляд Адама в спину, завмирає. Адам йде в сарай, приносить звідти діжку.
Пересипає в діжку з корита потовчене ботвиння. Агафія вертається до прання. Адам
насипає в корито нове ботвиння, починає сікти.*

АГАФІЯ

Собаку в лісі закопаєш як стемніє.

АДАМ

Свого собаку закопаю там де хочу.

АГАФІЯ

Закопаєш там, де Я скажу.

АДАМ

Я все життя робив так, як ти скажеш.

АГАФІЯ

І чим плохо? Подивися яка хата. Подивися який двор. І свині і корова. І барани. Баранів тільки ми маємо. Всі в районі нашу шерсть купують.

АДАМ

Всі в районі дітей і внуків мають. А в нас тепер і собаки нема.

АГАФІЯ

Треба було більше дітей наробити.

АДАМ

Ти сама казала, що двох синів достаточо. Шо хату і землю хОроше на двох ділити. Половину Івану половину Захару.

АГАФІЯ

Як Іван погіб то треба було Дмитрику ІвАнову половину віддавати? А як я знаю, що він не від Івана?

АДАМ

Немає ні Івана. Немає ні Дмитрика. Немає ні
Захара.

АГАФІЯ

Івана війна забрала. А Захара ставок. А на
ставок Захара ТИ послав.

Адам зупиняє роботу, дивиться у корито.

АДАМ

Не я послав.

АГАФІЯ

Ти прийшов і сказав, що Дмитрик зник поки ти
сітку розплутував. Ти прийшов і сказав що
Дмитрик потонув.

АДАМ

Не я послав.

Агафія викручує рушник, струшує, вішає.

АГАФІЯ

Не ти послав, але ти сказав. Чому сам Дмитрика
не дістав?

Агафія вертається до прання.

АДАМ

(починає сікти) Не дістав, бо не знайшов.

АГАФІЯ

То треба було сказати, що він у ліс утік. Захар
би не поліз у ставок.

АДАМ

То Ганя кинулася. А Захар за нею кинувся.

АГАФІЯ

Бо та дівка мені і Захара обкрутила. Залізла в нашу хату з брЕхнями. Одного сина похоронила, на другого зазіхати начАла. А в тебе очі повілазили. Сам на неї рота роззявляв. Я тобі сказала Дмитрика втопити. А ти що наробив?

АДАМ

Не топив я. (товче сильніше)

АГАФІЯ

А що ти з ним зробив? що ти з ним зробив, що нашого сина в ставку знайшли у твоїх сітках, а того байстрюка нігде не знайшли?

АДАМ

Нічого я не робив.

АГАФІЯ

(пере істерично) А якби зробив як Я сказала, то сам би його з води дістав. І Захарко живий би був.

Адам встає з сікачем в руках, витирає сікач о корито. Дивиться втретє на Агафію. Агафія допирає останній рушник, викручує, струшує, вішає. Бере у руки таз з водою. Дивиться на Адама.

АГАФІЯ

А Ганьку черв'як з середини з'їдав за все що вона наробила з нами. То вона пішла і повісилася. А собаку твого отравили. Підеш і закопаєш у лісі як стемніє.

Виливає під ноги Адаму мильну воду. Струшує таз, йде у хату. Адам кладе сікач, йде в сарай. Виходить з сараю з оповитим білим рушником тілом собаки. Тримає його на руках як немовля. Починає колисати його як немовля.

КІНЕЦЬ першої пісні.

ПІСНЯ ДРУГА
ГОДИННИК І ПІДЖАК
(ПОВІТРЯ)

ГЕОРГІЙ – 24 р. Високий, худий, улесливий.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ – 41 р. Середнього зросту, кремезний, розсудливий.

1959 рік. Камера. Нарі. Георгій (24) і Дмитро Іванович (41) сидять один навпроти одного. На столі стоять бляшані кружки і два яблука. Дмитро Іванович бере кружку і крадькома наливає щось в одну кружку, потім у другу. Георгій при цьому з опаскою дивиться у бік дверей камери.

ГЕОРГІЙ

Саме удовольствие з вами сидіти, Дмитро
Іванович.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Бо я не проста людина, Георгій.

ГЕОРГІЙ

Знаю, знаю.

Дмитро Іванович протягує Георгію кружку.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

А знаєш, Георгій, за що ми сьогодні п'єм?

ГЕОРГІЙ

За те, що соціалізм вже наступив?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Соціалізм наступив ще у січні. Наступив “не лише повністю, але й остаточно”! Поняв, Георгій?

ГЕОРГІЙ

Поняв, Дмитро Іванович.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

За то вже багато випито. (піднімає кружку) А сьогодні ми вип’ємо за те, що радянська космічна ракета “Луна -2” впала на поверхню Місяця.

ГЕОРГІЙ

Йоб твою мать!

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Не матюкайся, Георгій, я ж з тебе інтелігентну людину роблю. Вийдеш звідси, підеш учителем працювати, станеш перед учнями і скажеш: “Йоб твою мать”. Шо про тебе діти подумують?

ГЕОРГІЙ

Так а шо ж ракета впала?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

То не біда шо впала. То велике досягнення Радянського союзу, Георгій. Представ собі, що одтепер на поверхні місяця присутствує об’єкт, зроблений людиною. І не просто людиною, а

радянською людиною.

ГЕОРГІЙ

А звідки ви знаєте?

Дмитро Іванович дістає з кишені пожмакану газету.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Нікіфоровна мені яблучка в газету “Зоря”
завернула. (розправляє газетний
уринок) Уявляєш - об’єкт на місяці!? То тобі не
обезьян в космос запускати.

Дмитро Іванович протягує до Георгія кружку, вони цокаються, випивають. Закусують яблучками, кладуть яблучка на місце.

ГЕОРГІЙ

(відхукується) Ох, хороша самогонка! Ох,
гребе!

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Нікіфоровна з “білого наливу” жене. Хороша
жонка в мене, різне уміє. (підморгує Георгію) І
тобі знайдем. Є в мене на примієтє одна з
Шоломківської Слободи. З бідної сім’ї, але
роботяца. І зад в неї такий, знаєш...

ГЕОРГІЙ

(зітхає) Коли я вийду, то вона вже пенсію буде
получати, Дмитро Іванович... І зад вже не той
буде.

Дмитро Іванович дивиться по-батьківськи на Георгія, бере зі столу кружки, знову крадькома наливає. Георгій з опаскою дивиться на двері. Беруть кружки, цокаються.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

От як я сів місяць тому, то ти був Гоша. А тепер ти Георгій. А скоро станеш Георгій Пилипович. (випивають)

ГЕОРГІЙ

Стану я таким, коли начальник на суді буде мені приговор зачитувати.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Георгій. Я вже п'ятий раз тУтка. І знаєш, ще ні разу мені начальник приговор не зачитував. Є така людина – адвокат. І є гроші. От коли ти цьой людині даєш гроші то і суду нема і приговору нема.

ГЕОРГІЙ

У вас не та стаття. За убійство так не получится.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну ти ж не убівав?

ГЕОРГІЙ

Не убівав. Але грошей у мене нема.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну тут ти правий, Георгій. За убійство треба много грошей. Щоб адвокат ще й з начальником поділився. Но!

Ще раз цокається.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Но! Тепер у тебе є я. А я не проста людина.

ГЕОРГІЙ

Знаю, знаю.

Випивають, закусують яблучками, кладуть на стіл.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Я казав тобі чому в мене дітей нема?

ГЕОРГІЙ

Я весь час хотів запитать і стіснявся.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Да, дело тонкоє. Знаєш, у мене с етім все в порядку... Нікіфоровна довольна. Ми к врачу ходили. Хороший такий доктор. Сказав, що Нікіфоровна після війни на табачній фабриці работала. От того і не получаються діти. Я, знаєш і курити кинув...

ГЕОРГІЙ

Ну та може ще получится, Дмитро Іванович?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Доктор сказав, що не треба. Бо діточки можуть дібілами народитися.

ГЕОРГІЙ

Да, це неприятно. У нас був один у селі. Корнієм звали. Всім пісюна показував.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

От я і не хочу щоб мій син всім пісюна показував.

Дмитро Іванович зітхає, наливає у кружки.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

От дивлюсь на тебе Георгій і думаю. Хороший ти хлопець. Міг би бути моїм сином. Ми з тобою таких ділов би наворотили.

ГЕОРГІЙ

Такі ви слова говорите, Дмитро Іванович, що мені аж плакати хочеться. Мені такого ще ніхто не казав. В деддомі тільки били і сварили. В армії не сварили. Тільки били. Голову проломали залізною палкою так, що мозги було видно через дірку. Ось тут і волоси не ростуть.

Показує у голові щось, Дмитро Іванович дивиться.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ай-яй-яй... Про твоє діло в “Зорі” багато чого писали. Хай би і про це згадали. А то все про піджак да про часи.

ГЕОРГІЙ

А шо там про піджак?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Мама того хлопця на похоронах весь час кричала: “Убили мого Василька за піджак і за часи. А то не його піджак був і не його часи”.

ГЕОРГІЙ

Виходить той хлопець в когось вкрав тие часи і той піджак?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Не вкрав, а одолжив. В нього випускний в школі

був, а через три дні він в армію мав йти. А в школі дівка в нього була. Марія. То він на ній після армії женитися хотів. Ну, сам знаєш як то. Пішов до фотографа нашого Якова і одолжив піджак і наручні часи швейцарського виробництва. Трофейні. Такі рублів сто коштують. А мо й більше.

ГЕОРГІЙ

От дайот. Нашо йому такіє часи?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну як. Хотів на випускному бути поважним женихом. Щоб Марія його запомнила. І дождалася з армії.

Дмитро Іванович наливає в кружки.

ГЕОРГІЙ

І шо? Про то всьо в “Зорі” писали?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Про шо не в “Зорі” писали, то по очередях за хлібом говорили. Про цю історію весь гОрод балакає.

ГЕОРГІЙ

О-хо-хо.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Не повезло тобі просто, Георгій. Того Василя всі любили. Отлічніком був, хоч і бідний. А ти – не месний. Тебе ніхто не знає. Того на тебе і подумали. Бо з месних ніхто Васисля б не убів.

Цокається, випивають, закушують.

ГЕОРГІЙ

Отак, приїхав у чужі краї долі шукати і все.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Люди злиє, бо голодніє, Георгій. І наказать убійцю всім хочеться. Треба просто доказати, що ти не убівав.

ГЕОРГІЙ

А як же ж я докажу? Коли доказательств у мене ніяких нема.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

У нас в Домі Офіцерів останні пару років самих поліцаїв судили. Один за одним – кожну суботу. Всі ходили на тие суди. І концертів ніяких не треба. Виходять з того “дому” і думають – кожного жде растрел. Кожного, хто падлюю був у войну. І від тих мислей на душі спокійно стає у людей. Що справедливість є на землі. Раніше люди у церкву ходили, понімаєш?

ГЕОРГІЙ

Угу.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

А в цьому році і церкву закрили. Зато є Дом офіцерів. І там кара кожного настигне. Як не Бог, то радянська влада.

Наливає в кружки.

ГЕОРГІЙ

Така у вас пляшка чудесна. Я вже п'яний, а самогонка все не закінчується.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

То того, що без закуски. (цокається)А тобі, Георгій, просто не повезло. Мало того що не месний, та ще поліцаї “закінчилися”. Город без “концертів” місяць сидів. Скучали люди. А тут таке убійство.

ГЕОРГІЙ

Растреляють мене, Дмитро Іванович.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну, у тебе доказательств нема і у них жеж нема. Посадить посадять, але растелять не растреляють. От би грошей адвокату дать. Рублів двесті. Щоб ще з начальником поділився... Тому сто і тому сто.

ГЕОРГІЙ

Та де ж я їх возьму...

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

В моїх бобрових шапках все начальство ходить. Всі знають що в мене подпольний цех. Я тих бобрів сотнями на дамбах б'ю. А Нікіфоровна виделує і шиє. Вона всяке уміє. (підморгує)Це тобі не віники в'язати і не сушені гриби на Ленінград возити. Возні куча, а копійки нуль.

ГЕОРГІЙ

Так а хто ж на вас доносить?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Люди завістліві. Я на шапках і літню кухню
построїв і хату таку зробив, що дай боже. От і
пишуть доноси. Ніякого добра не помнять.

ГЕОРГІЙ

Ну так начальство ж тоже знає.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну, кажуть, для порядку мене треба тут
потримати. Є донос – треба мери приймати. А
чого б не посидіти, да ще й з человеком
хорошим.

Наливає у кружки.

ГЕОРГІЙ

(бере кружку і яблучко) Вот випустять вас скоро
і остануся я сам.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Підеш до мене у підпольний цех?

Цокаються.

ГЕОРГІЙ

Піду!

*Хукають, випивають. Георгій і Дмитро Іванович вже дуже п'яні. Це видно з того як вони
говорять.*

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Давай тоді думати...

ГЕОРГІЙ

Давайте!

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Того Василя знайшли біля хати з проломленою головою. Сестра знайшла в житі чи в пшениці. Там ще поряд лежала залізна палка у крові. Значить убійця стукнув і лишив орудіє.

ГЕОРГІЙ

А що мені то дає?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну це значить що хто угодно міг. Це якби тебе з тою палкою зловили, то тоді всьо. Пиши пропало.

ГЕОРГІЙ

Не було при мені палки.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ну значить треба двесті рублів знайти і підеш до мене у подпольний цех. Дівку з Шоломківської Слободи тобі возьмем. Будеш у мене в літній кухні жити. А потім, глядиш і свою хату постройш...

Наливає у кружки. Від яблук залишилися самі огризки.

ГЕОРГІЙ

Так а де ж я їх візьму ті двесті рублів?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

(цокаються) Нууу сто рублів я тобі знайду. А більше не зможу. СамОму треба звідси вибиратися.

Випивають, хукають.

ГЕОРГІЙ

Так я і сто не маю. Я на останні гроші сюда білета купив. Приїхав і тойво.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Ото тварюки! Безневинну нещасну людину схопили.

Пересідає до Георгія на нари. Обіймає за плече.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Якби, Георгій ті тварюки знали... Якби вони знали хто я такий...

ГЕОРГІЙ

(ікає) Так вони ж знають. У бобрових шапках ходять.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Неєєєє, Георгій. Аби вони знали ХТО я такий...

Наливає в кружки. Руки в обох “ходять”.

ГЕОРГІЙ

Ви, Дмитро Іванович, не проста людина!

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Якби, вони, Георгій знали... (нахиляється до вуха Георгія, шепоче) Я, Георгій, у войну головним поліцаєм тут був!

Георгій перелякано на нього дивиться. Дмитро Іванович прикладає палець до губів “чишишиши”.

ГЕОРГІЙ

(пошепки) Так а як же ніхто не доніс?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Бо то тільки німці знали. А вони вже всі мертві.

Цокаються кружками. Випивають.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Много мертвих. Много, Георгій. Такі часи
були... Такі часи...

ГЕОРГІЙ

А тіє часи... Ну тіє... Швейцарського
производства... Їх можна за сто рублів продати?

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

Можна, Георгій і за сто двадцять. У мене звязі
знаєш якіє...

ГЕОРГІЙ

Я їх, Дмитро Іванович, у танка заховав. І піджак
там тоже.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

(дивиться, ніби не розуміє) У якого танка,
Георгій?

ГЕОРГІЙ

Там на перехресті пам'ятник стояв. Я як тікав,
то в нього заліз. Там і лишив. От якби хтось
дістав і продав... То мені б вистачило на
адвоката і на начальника?

*Дмитро Іванович встає. Дивиться на Георгія. Георгій сидить на нарах хитаючись.
Дмитро Іванович підходить з кружкою до залізних дверей. Починає щосили кружкою
грюкати. Двері швидко відчиняються.*

ГОЛОС З-ЗА ДВЕРЕЙ

Шото ви Іванович довго цього разу.

ДМИТРО ІВАНОВИЧ

(тверезим голосом) Самогонка твоєї жонки
помогла. У танку він речдоки сховав. Можеш
людей посилати.

Виходить з камери, не дивлячись на Георгія. Двері закриваються, чути звук численних замків. Георгій мовчки дивиться на двері.

Кінець другої пісні.

ПІСНЯ ТРЕТЯ

ДЕНЬ ТАНКІСТА

(ВОДА)

ІЛАРІОНІВНА – 43 р. Кремезна жінка з м'яким поглядом

САФОНІВНА – 45 р. Кремезна жінка з жорстким поглядом

1973 рік. Баня. Дерев'яні лави з оцинкованими залізними тазами. З кранів у тази л'ється вода. Декілька голих жінок переважно похилого віку з відвислими благими грудьми натирають себе намиленими мочалками, поливають ковшами з тазів. Чути глухі звуки брязкання ковшів, звуки води. Вікна бані зафарбовані білою фарбою, верхня квартира відкрита, через неї на вулицю виходить пара. Іларіонівна (43) закручує кран, бере таз з водою, ставить на лаву. Заходить Сафонівна (45) з порожнім тазом і кульком з банними причіндалами. Жінки бачать одна одну.

ІЛАРІОНІВНА

Ой, Сафонівна, а я вже думала що тебе не буде
сьогодні. Думала кого вже спинку просити
потерти.

САФОНІВНА

А я заводила Юлічку до Марусі.

ІЛАРІОНІВНА

А чого помити Юлічку не привела?

САФОНІВНА

Шото вона в мене кашляє. Побережу. Цілу ніч
бухикала-бухикала.

Сафонівна наливає в таз воду. Ставить таз на лаву. Викладає з кулька мочалку, мило і шампунь.

ІЛАРІОНІВНА

Ти їй малинове варення дай. Хай пів банки
просто ложкою візьме і з'їсть. Потім під одіяло.
Нехай попотіє. Де ж вона застудилася? Літо на
дворі.

САФОНІВНА

Пойди його знай. На день танкіста под домом
культури духовий оркестр слухала. Морожено
їла. Чи то продуло, чи горло застудила, бог його
знає.

ІЛАРІОНІВНА

Ой, ти чула що в нас на день танкіста
случилося?

САФОНІВНА

А як же. Я в баню бігом бігла щоб в тебе все
розпитати.

Протягом усієї розмови жінки намілюють себе і поливають з тазу.

ІЛАРІОНІВНА

Що то в людей робітца... Такі сусіди були добрі
і на тобі.

САФОНІВНА

Не поймеш шо тим людям надо.

ЛАРІОНІВНА

І не кажи, Сафонівна. Така хата хороша. Валя мене часто просила з дітьми її посидіти. То я із задоволенням ходила. В нашій хаті холодно, а там тепленько. І ванна є і туалет. І діточки хороші. Дівочка 5 років Настя і хлопчик зовсім маленький.

САФОНІВНА

А куди це вона ходила поки ти з діточками сиділа?

ЛАРІОНІВНА

На базар. І мені то яєчок принесе дасть, то масла слівочного. А воно знаєш, як удома яєчко є, то вже і блінчікі можна і варенички. Не жадна та Валя, хоч і красива дуже.

САФОНІВНА

Ага, на базар. ШвЕндяла вона до офіцера одного. Мені Маруся розказувала. На КізілАх живе, якраз коло Марусі. Потери мені спинку, Ларіонівна.

Протягує Ларіонівні намілену мочалку. Спирається на лаву. Ларіонівна починає їй терти спину.

ЛАРІОНІВНА

Валя відна жиночка. Як по вулиці йшла, всі собаки оберталися. А плаття якіє? В неї отрези с Германії – хоть кожен год нове ший. Мені на блузку дала кусочок сітцевий. Такий в горох. Я

вже і фасон придумала.

САФОНІВНА

Між лопатками добре потри, ага. Я завжди казала – від багатства добра не буде. Діти є, муж є, горОд є. Що ще треба? Нормальній людині нічого більше не треба.

ЛАРІОНІВНА

До хорошого швидко звикаєш. Я по собі знаю. А от потім знов до злиднів – дуже навіть складно. Я, як Захарович умЕр, два роки з хлопцями брукву їла, по родичах побіралася. Заглядала по торбАх хто що дасть. Поки кімнату не дали, поки роботу не дали. Так тяжко жилося. Воно і тепер тяжко.

САФОНІВНА

Воно, Ларіонівна, усім тяжко. Ми війну пережили. А вони тої біди не знали то тепер дурніцями займаються. Живи і радуйся в мірнеє время. Ой, спасібо, хорошо потерла.

Забирає у Ларіонівни мочалку, мочить її в таз, викручує. Виливає таз на себе. Ставить під кран, набирає свіжу воду.

САФОНІВНА

Маруся казала, що там і начальство з області приїхало?

ЛАРІОНІВНА

Так проішествіє ж обласного значення. Її Юра був не простим офіцером. Начальником зв'язі. В том году подполковніка получив.

САФОНІВНА

Ти давай все по порядку.

Сафонівна бере ножиці, починає стригти нігті на ногах.

ЛАРІОНІВНА

Приїхали ці Юра з Вальою ще три роки тому.
Якраз в той год у Брежнєва стріляли. Він сам з
Брянска.

САФОНІВНА

Так а отреси с Германії?

ЛАРІОНІВНА

Її отец там служив. Валя казала, що цілий вагон
добра трофейного навіз.

САФОНІВНА

Ну, понятно. До красівой жизни привикла та
Валя.

ЛАРІОНІВНА

Перевели його коли в них вже Настя була, а
хлопчика ще не було. Дом дали самий лутчій на
вулиці. Там до революції нотаріус жив.
Обжилися і Валя зразу за півтора роки хлопчика
народила.

САФОНІВНА

Ага, чого б не народити – у такіх-то условиях...

ЛАРІОНІВНА

І жили вони мірно, не ругалися. Юра той випити
любив, але не в стельку. А як нормальний
мужик. І як вип'є, то щось йому робиться.

Сидить-сидить і потім з хати піде, дверима
грюкне. Ходить-ходить. Потім вернеться і спати
мовчки лягає.

САФОНІВНА

Щось точило його.

Ларіонівна спирається на лаву спиною до Сафонівни.

ЛАРІОНІВНА

Тепер ти мені потри... В той день я теж з
діточками сиділа. Валя з Юрою пішли на
концерт. Там вся танкова рота у першом ряду
сиділа. Вона в такому платті красивому –
красне до колін і з вірезом. Настя віршика
вчила. Хлопчик спав майже весь час. То я і
отдохнула біля них. Коли приходять. Ой, і між
лопатками тоже.

Сафонівна затято тре.

САФОНІВНА

Вони сварилися?

ЛАРІОНІВНА

Ні, але Валя якась невесела була. Правда,
принесла три бутерброда з фінським сервіладом.
Насті, хлопчику і мені одньогоого.

САФОНІВНА

А Юра?

ЛАРІОНІВНА

(сідає на лаву) А він кутив біля хати. Сказав мені
“добрий вечір” як я йшла, з празніком

поздравив, та й все. Лице в нього, правда, красне
таке було, як те плаття.

САФОНІВНА

Випивши значить.

ЛАРІОНІВНА

Я бутербродіка додому своїм хлопцям занесла,
почитала “Зорю”. А потім зібралася до
Бернштейнихи. Мені путівку по радікуліту дали,
а чемоданчіка щоб їхати немає. Думаю – візьму
у Бернштейнихи. Коли чую сірени на вулиці
виють. З санчасті одна машина до КПП біля
нашого дому під’їхала і міліція. Поки туди-сюда,
вийшла, а вже тихо стало. І тишина така
нехороша, знаєш.

САФОНІВНА

(хреститься) Боже, що ж то робітца...

ЛАРІОНІВНА

Йду по вулиці, а Бернштейниха коло калітки
своїї стоїть, виглядає. Я кажу – “Я за
чемоданчіком”. А вона дивиться такими очима
страшними і каже: “Ой, Ларіонівна, заходьте”.

*Раптом, у квартирі над забіленим вікно з’являється обличчя підлітка. Усі жіночки
починають верещати, прикриваючи груди і пах - хто мочалкою хто ковшем. Сафонівна
рішуче ковшем черпає воду з таза і хлюпає водою у квартиру. Лице підлітка зникає.*

САФОНІВНА

Шкода що не кип’яток. То всю морду зварила б
хулігану.

ЛАРІОНІВНА

Главное, що глядів у глаза, а не на цицьки.

Шпана.

САФОНІВНА

Шкода шо не кип'яток. Війни не бачив, біди не
знав.

ЛАРІОНІВНА

Воно ж добре, що не бачив, Сафонівна.

САФОНІВНА

То від хорошей житні всякі дурніци в голову
лізуть. Походив би зі зморщеним лицем, знав би
як у баню заглядати. Тобі шампуня дати?

ЛАРІОНІВНА

Давай, м'якеньке буде.

Намилюють собі голову, старанно промивають вуха.

ЛАРІОНІВНА

Зайшла я до Бернштейнихи, а вона мені сразу
каплі накапує в стакан. Каже – “випий
Ларіонівна”. І починає розказувать... Як я ото
пішла з бутербродом, Юра зайшов додому і
каже Валі “Налий мені супу”.

САФОНІВНА

На тобі. А шо, на концерті сервілатом не наївся?

ЛАРІОНІВНА

Валя налила, а він сидить і не їсть. Сидів-сидів,
потім як скочить і до хлопчика. Каже хлопчику
– “Хто я”? А хлопчик каже: “Тато”. А він і каже

– “І я думав шо я твій тато, а вся дивізія знає шо твій тато – майор Меркулов”!

САФОНІВНА

То той офіцер з КізілОв, що коло Марусі живе.
Я ж казала!

ІЛАРІОНІВНА

А хлопчик так настрашився. Плакати почав.
Валя йому і каже – нашо ти дитину пугаєш? А тут і Настя почала плакати. Плакати і казати “Тато, тато...” А він Насті і каже – а ТВІЙ тато – полковник Трофімов! Про то вся дивізія у Брянську знала! А тут і Валя почала плакати.

Сафонівна змиває з обличчя піну, дивиться на Іларіонівну. Іларіонівна робить те саме.

САФОНІВНА

І тут він її вдарив?

ІЛАРІОНІВНА

Да ти шо! Він і муху не обідить.

САФОНІВНА

А треба було вдарити разок. Мо б і обійшлося все.

ІЛАРІОНІВНА

Скочив за двері, дверима грюкнув. А за п’ять хвилин дзвонить їй з КПП. І каже. Ти слухаєш? Валя каже “Слухаю”. А він і каже “Ну то слухай”. І вистрілив собі в голову.

Іларіоніна і Сафонівна сидять якийсь час на лавах мовчки.

САФОНІВНА

Ополосни мене, Ларіонівна.

Ларіонівна виливає на Сафонівну таз з водою.

ЛАРІОНІВНА

І ти мене ополосни.

Сафонівна виливає таз з водою на Ларіонівну. Знову сідають на лаву поруч.

ЛАРІОНІВНА

Бернштейниха сказала що то правда.

САФОНІВНА

Що правда? Що то діти не його? Да то всі знали.

ЛАРІОНІВНА

Ну та люди різне балакають. Але Бернштейниха сказала, що він до її невістки в медсанчасть приходив. В нього з тим мужскім делом зовсім не могло бути дітей.

САФОНІВНА

Не мужик, значить.

ЛАРІОНІВНА

Діточок шкода. Такі послушні.

САФОНІВНА

Не пропаде та Валя. Такі як вона не пропадають.

ЛАРІОНІВНА

Вона то не пропаде. До неї на другий день після похорон той майор приходив. Сказав, що забере її в Самару. Тільки щоб Настю до родітелей у Брянск відправила. Хлопчика готовий прийняти, а Настю – не.

САФОНІВНА

Да яка йому різниця? Що ж за человек такой?

ІЛАРІОНІВНА

То вона родітелей з Брянска визвала. І як тільки вони приїхали – збрала усі плаття, усі шуби, усі драгоценності, з книжки все зняла. Сіла на поїзд і уїхала.

САФОНІВНА

З офіцером?

ІЛАРІОНІВНА

Ні. Сама уїхала. І дітей лишила. І ніхто про неї з того часу не чув.

Жінки сидять мовчки, дивляться у підлогу.

САФОНІВНА

Може зайдеш до мене – чаю поп'єм?

ІЛАРІОНІВНА

Не зайду. Збиратися треба – завтра у санаторій їду. Радікуліт лікувати. Добре, шо намилася. Поїду як нова копійка.

Кінець третьої пісні.

ПІСНЯ ЧЕТВЕРТА

ОКСАНКА

(ВОГОНЬ)

ОКСАНА – 15 р. Пухкенька дівчина з миловидним дитячим лицем

АНДРІЙ – 16 р. Довгий худий незграбний підліток

1997 рік. Закинута казарма, залита сонцем. У кутку стоїть солдатське ліжко з матрасом. У вікні вибитий кусок шибки, через нього чути як співають пташки. На ліжку лежить Оксана (15), руки її прив'язані до залізної спинки ліжка, в роті кляп. Оксана не перелякана. Вона спокійно дивиться у вікно. Раптом вона чує чийсь кроки, починає дивитися на двері. Двері відкриваються, заходить Андрій (16), в руках в нього авоська. Оксана випихає язиком з рота кляп.

ОКСАНА

Я в туалет хочу, капец.

Андрій швидко підходить до Оксани, розв'язує руки. Оксана встає з ліжка, ледве біжить до дверей.

ОКСАНА

(по дорозі)Бліна, все затерпло, чого ти так довго?

АНДРІЙ

Та, чекав поки бабушка з дому піде, щоб бутерброда тобі зробити.

Оксана виходить з кімнати. Андрій роздивляється навколо, починає витягати з авоськи бутерброд, пляшку з водою. Кладе все на ліжко, підходить до вікна, крадькома виглядає. Заходить Оксана.

ОКСАНА

Слухай, я вже не можу. Цілу ніч сцяти хотіла, не знала як витримаю. Не треба було мене прив'язувать, якщо не можеш прийти во-время. Знаєш як воно терпіти, коли не знаєш скільки ще терпіти?

Протягує їй бутерброд. Оксана з жадністю починає їсти, запиває водою.

АНДРІЙ

Я казав не треба було вчора воду на ніч пити.

ОКСАНА

А ти попробуй поспи тут в тій жарі. Ще комарі як незнати шо. Ті дні не було, а тут налетіли, ногами відганяла. Вся покусана. А шо, крім масла нічого не можна було у бутерброд вкласти?

АНДРІЙ

Я там посолив. Немає в нас нічого в холодильнику. Міг супу в банку налити, але усі б одразу побачили шо кудись суп пропав. Бабушка ще вчора помітила, шо я забагато хліба їм, забагато картошки їм. Вже підозріло почала на мене дивитися.

ОКСАНА

Кароче, більше мене не прив'язуй.

АНДРІЙ

Ага, а як тебе знайдуть не прив'язану, шо будеш казати?

ОКСАНА

Притворюся шо в обмороку.

АНДРІЙ

Ага, ми вже тренували з тобою обморок. Ти весь час ржеш.

ОКСАНА

Тепер вже не до сміху. Я воняю. Мені скучно. Сьогодні вночі якісь мужики тут на території

водку бухали, бутилки об стіну кидали. По казармі лазили п'яні. Знаєш як страшно було?

Доїдає бутерброд, заглядає в авоську чи немає ще.

АНДРІЙ

Нема більше. Кажу – бабушка все січе.

ОКСАНА

А я маю тут з голоду померти?

Оксана заливається сльозами. Андрій мовчки дивиться в підлогу.

ОКСАНА

(крізь сльози) А як там мама? Папа?

АНДРІЙ

Я їх не бачив два дні. Учора під під'їзд скоро приїжджяла. Сусіди казали, що то до вас.

Оксана ще дужче плаче.

ОКСАНА

Я так більше не можу.

АНДРІЙ

Хочеш щоб мене посадили?

ОКСАНА

Ти ж сказав що на тебе ніхто не подумає. Обіцяв що за пару днів все закінчиться. А я вже тиждень тут.

АНДРІЙ

Ну спочатку тобі ж подобалося. Казала, що як в кінофільмі себе чувствуєш.

ОКСАНА

(Зло витирає сльози) Спочатку ти до мене частіше заходив!

АНДРІЙ

А як я можу заходити, якщо мене з родітелями весь час в участок викликають? Знаєш як я ріскую, коли до тебе йду? Добре, що тут ніхто не лазить і все заросло по пояс.

Оксана встає, підходить до вікна.

ОКСАНА

І морозиво і лимонад приносив.

АНДРІЙ

Оксанка, відійди від вікна.

ОКСАНА

Не відійду. Нехай мене нарешті хтось побачить.

Андрій підходить до неї, обіймаючи відтягує від вікна.

АНДРІЙ

Ну потерпи ще трохи.

ОКСАНА

Скільки?

АНДРІЙ

Ну ще чуть-чуть.

Намагається поцілувати Оксану, вона відхиляється від поцілунку.

ОКСАНА

В мене шість днів зуби нечищені, я собі воняю вже вся.

АНДРІЙ

Не воняєш.

Знову намагається поцілувати, Оксана відштовхує Андрія.

ОКСАНА

Ай ну тебе. Я рішила, що буду тут до завтра і
всьо. Шо хочеш то роби. І на ніч прив'язувати
себе не дам.

АНДРІЙ

Я щось придумаю.

ОКСАНА

Нічого не знаю. Завтра звідси піду.

АНДРІЙ

Якби твої родителі сразу гроші в будку поклали,
то було б простіше. А вони міліцію зачем-то
викликали.

ОКСАНА

Треба було в записці чОтко написати що ти зі
мною зробиш, якщо вони в міліцію подзвонять.

АНДРІЙ

Ти ж сама цю записку і писала, то чого чотко не
зробила?

ОКСАНА

То ти ж мені її диктував ту записку! Я думала ти
все знаєш як то робиться.

АНДРІЙ

Ага, я кожен день викрадаю дівОк за викуп.

Добре, що то ти писала лівою рукою, як я сказав. Бо твій почерк батьки не впізнали, а мене слідователь заставляв то саме і лівою і правою писати. І маму мою і папу.

ОКСАНА

От мені інтересно, чого вони на твою сім'ю у першу чергу подумали? Чому не на Невмержицьких? У них же дядя Петя два рази сидів за воровство.

АНДРІЙ

Бо Невмержицькі того вечора у гостях були. І ті гості підтвердили.

ОКСАНА

А чого іменно на вас?

АНДРІЙ

Сказали що думають на всіх, особливо на найближчих друзей. Бо найближчі друзя найчастіше таке роблять. А ми з тобою скільки років вже дружим?

Намагається знову обійняти Оксану, кладе їй руку на груди, Оксана відкидає руку, відходить.

ОКСАНА

Не трогай мене!

АНДРІЙ

Завжди можна було а вже нельзя, да?

Оксана починає колупати штукатурку на стіні, штукатурка з шумом обсипається великими кавалками, засипає пилом Оксану, вона починає обтрушуватися.

АНДРІЙ

На папу мого думають, бо він в твоїх родітелей год назад гроші одолжив. Ми ж про то не знали.

ОКСАНА

От того мої родітелі в будку нічого не поклали, бо вони все твоєму папі віддали.

АНДРІЙ

Ти ж казала, шо в тебе вдома пачками дойчмарки лежать. Шо як попросим за тебе тисячу, то сразу заплатять.

ОКСАНА

Я не знаю чому вони не дали грошей. В мами стільки золота по шкатулках.

Знову починає ревіти. Андрій підходить, обіймає, Оксана пручається, але більше хоче плакати в обіймах.

АНДРІЙ

Ну може золото є, а грошей нема?

ОКСАНА

(крізь сльози) Ага, нема. На відпустку відклали, мамі на шубу відклали, а на мене жалко. А шо мене можуть убити, їм не жалко.

АНДРІЙ

Їм следователь сказав, щоб не давали викуп, бо викрадачі викуп заберуть, а тебе все одно уб'ють. Шо за викрадення багато років дають, тому викрадачі свідків не оставляють.

ОКСАНА

А чого вони думають що викрадач не один?

АНДРІЙ

Бо ти повненька. Один би тебе нікуда не затащив. Следователь сказав, що спочатку на мене думав, а потім подивився що я такий худий і поняв що то не я.

Оксана звільняється від обійм, йде на ліжко.

ОКСАНА

А скільки твій папа в моїх родітелей одолжив?

АНДРІЙ

Тисячу.

ОКСАНА

Ну то треба було тебе викрадати? Я б тобі бутерброди і то кращі носила.

Злобно сміється.

АНДРІЙ

Папа після Афгана контужений був, йому якийсь осколок мали вирізати. Він на операцію гроші брав. Родітелі мені про це нічого не казали.

ОКСАНА

Твій папа і зараз контужений на всю голову.

Злобно сміється.

АНДРІЙ

Перестань.

ОКСАНА

Ну а шо? Контужений алкаш!

Андрій стискає кулаки, підходить до Оксани.

ОКСАНА

А шо? Вдариш мене? Як твій папа маму по вихідних б'є, як нап'ється? Тільки спробуй! Я піду і скажу, що це ти мене викрав.

АНДРІЙ

Тобі не повірять.

ОКСАНА

Ага, угадай кому повірять – тобі чи мені?

АНДРІЙ

Не збирався я тебе бити.

ОКСАНА

Бо я так здачі дам, що ти у це вікно вилетиш.

Андрій раптом розправляє кулаки, фігура стає безвольною. Сідає біля Оксани.

АНДРІЙ

Мій папа не завжди таким був. То після Чорнобиля як воєнні звідси повиїхали він без роботи лишився.

ОКСАНА

Да мені пофіг на твого папу!

АНДРІЙ

Оксанка.

ОКСАНА

(кричить) Що Оксанака? Що Оксанка?

АНДРІЙ

Ну чекай, я щось придумаю.

ОКСАНА

Що придумаєш? Вже придумав! Думали гроші
заберем, в Житомир на базар поїдем, в ночний
клуб підем. А тепер мамі швидку викликають. А
ти знаєш що в неї серце хворе? В неї
врождьонний порок!

АНДРІЙ

Ти не казала...

ОКСАНА

Не казала... Бо таке не кажуть!

АНДРІЙ

Не кричи ти так.

ОКСАНА

Хочу і буду кричати!

АНДРІЙ

Добре. Давай так во зробим. Я тебе прив'яжу.

ОКСАНА

Фіг ти мене прив'яжеш.

АНДРІЙ

Ти послухай. Все одно ні завтра, ні післязавтра
нічого не зміниться. Родітелі твої грошей не
дадуть. Там біля будки постійно людина з
міліції ходить у гражданском. І вони якби
хотіли, то все одно не зможуть нічого покласти.

ОКСАНА

Чому ти мені про це нічого не казав?

АНДРІЙ

Бо ти весь час то плачеш то кричиш.

ОКСАНА

І що його тепер робить?

АНДРІЙ

Я тобі хочу сказати, а ти перебиваєш. (бере Оксану за руки) Я тебе зараз прив'яжу в останній раз. Не перебивай, пожалуста. Кляп в рота вставляти не буду. А ти кричи голосно.

ОКСАНА

Мене ніхто не почує.

АНДРІЙ

Рано чи пізно почують. Ти ж казала якісь мужики вночі лазили.

ОКСАНА

А як знову п'яні прийдуть? Побачать, що зв'язана. Зроблять зі мною щось.

АНДРІЙ

Я тут недалеко заховаюся. Якщо щось то побіжу на допомогу. Тебе знайдуть, скажеш, що викрали, а хто не знаєш, бо очі зав'язали. Та і всьо.

Оксана дивиться на Андрія. Андрій цілує їй руки.

ОКСАНА

Ну я не знаю... Ти ж тут недалеко будеш, да?

АНДРІЙ

Давай потреніруємося? Я тебе зараз прив'яжу і піду в кущі під казармою засяду. А ти голосно пісню якусь співай. І я послухаю чи чути. І повернуся, якщо шо.

Дивляться одне на одного мовчки. Андрій починає вклатати Оксану на ліжко, вона підкоряється. Андрій прив'язує їй руки.

ОКСАНА

Ноги теж прив'яжи.

Андрій прив'язує ноги. Поки прив'язує, Оксана починає співати пісню.

ОКСАНА

У-у-у-утекай! В подворотне нас ждють маньяк!
Хочет нас посадить на крючок! Красавіци давно
лішились своїх чар. Машини в парк і все
ганстери спят.

АНДРІЙ

Давай я тобі ще очі замотаю?

ОКСАНА

(відчайдушно) Замотуй! (продовжує співати)
Остались только ми на растерзание-ее. Парочка
простих і молодих ребят. Ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла.

*Під її спів Андрій нервово замотує Оксані очі, забирає авоську і виходить з кімнати.
Оксана продовжує співати.*

ОКСАНА

Утекай! Он порежет меня на меха.
І граніци потеряют контроль.

Руки ніже бедра он поймьот.
Смотріт в счелочку что-то одно. Осталісь только
ми на растерзаніє-ееє. Парочка простих і
молодих ребят. Ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла.

Оксана замовкає, починає нюхати повітря. В шпарину під дверима просякає дим.

ОКСАНА

Андрій!

Припіднімає голову на ліжку. Намагається струсити пов'язку з очей.

ОКСАНА

Андрій! Тут щось горить! Андрій!

Дим заходить в кімнату стрімко і густо. Оксана відчайдушно і довго кричить, поки не зриває голос. Закашлюється. Її вже не видно крізь дим.

Кінець четвертої пісні.

**ПІСНЯ П'ЯТА
У ГОЛОВИХИ
(СВЯТИЙ ДУХ)**

ГОЛОВИХА – 50 р. Середнього зросту, міцна, з очима-рентгеном.

ВІКА- 24 р. Худа, з типовим обличчям.

КАТЯ – 24 р. Худа, в рогових окулярах.

ЛУКІНИШНА – 70 р. Типова бабушка “з роси і води”, але лише на перший погляд

ПРИНКА – 7 р. Дівчинка з бісами в очиськах

АЛКАШ – 60+ Небрите опудало неохайного вигляду

2020 рік. Сільський магазин-генделік. За прилавком стоїть Головиха (50) у завітченому халаті, на голові косинка, в роті – золоті зуби. Заходять Віка (24) і Катя (24), в них величезні наплічники. Дівчата починають вивчати асортимент, Головиха вивчає дівчат.

КАТЯ

Я поки кави не поп'ю, нікуда далі не піду.

ВІКА

Ти уявляєш, яку каву тобі тут зроблять, якщо тут навіть телефон не тягне?

ГОЛОВИХА

Дівочкі, зачем ви так говорите?

ВІКА

У вас є натуральна арабіка?

ГОЛОВИХА

У мене є все. Хочете з автомата зроблю, хочете так у чашку запарю.

КАТЯ

Запарьте будь ласка дві.

ГОЛОВИХА

(показує олдскульну чашку в горох)
На таку чашку скільки ложок кофе? Скільки сахару?

ВІКА

А покажіть будь ласка яка у вас кава?

КАТЯ

(штовхає її у бік)Перестань, блін. (до Головихи)Нічого не треба показувати. Робить будь ласка. Дві ложки кави, цукру не треба.

ГОЛОВИХА

Чоловік мені кофе з райцентра привозить.

Італ'янське. Присідайте дівочки.

Дівчата знімають з плечей рюкзаки, спирають на стіну, сідають за стіл. Головиха ставить електрочайник, рушником протирає чашки. Катя розгортає на столі карту, починає вивчати.

ГОЛОВИХА

Такі худенькі і з такими торбАми. Ще й цукру не їдять. А з м'ясом шо? Теж ті дурніці?

ВІКА

(на межі роздратування) Да, м'ясо ми теж не їмо. І сало. І ковбасу.

Головиха несхвально, але з посмішкою хитає головою.

ГОЛОВИХА

Моя Іринка, хоч і мала, на пасху сама може кілечко ковбаси з'їсти. І пасочкою з холодцем закусити.

ВІКА

Ваша Іринка молодець. Не лінива.

Катя штовхає Віку знов. Головиха поблажливо посміхається.

ГОЛОВИХА

Не хворіла ні разу в житті. Тільки вітрянкою.

Заливає кип'яток у чашки, приносить дівчатам на стіл. Катя прибирає карту.

КАТЯ

Ой, дякую, пахне добре.

ГОЛОВИХА

А то! Італ'янське.

КАТЯ

Скажіть як до вас звертатися?

ГОЛОВИХА

В смислє? Як звати? Звіть мене Головиха.

Дівчата здивовано дивляться на Головиху.

ВІКА

Ви голова цього населеного пункту?

ГОЛОВИХА

Не населеного пункту, а “О ТЕ ГЕ”.

І не я, а мій чоловік. А я – Головиха.

КАТЯ

Пані Головихо, а скажіть будь ласка...

ГОЛОВИХА

От давайте тільки без “пані”. Ми тут прості люди, хоть і начальство.

КАТЯ

М-м-м-м... (дивиться у карту) А скажіть будь ласка, де тут починається мобільний зв'язок?

ГОЛОВИХА

А ви звідки такі вежливі і чим приїхали?

Машини я не бачила, а автобус раз на три дні ходить.

ВІКА

Нас учора підвезли бла-бла-каром.

ГОЛОВИХА

Знаю я таке діло, той бла-бла. А ночували де?

КАТЯ

У нас спальники є і палатка. Ночували на галявині перед селом.

ГОЛОВИХА

Там де трактор стоїть? Це Петровіча галявина. А ви знаєте, що у нас вовки і ведмеді водяться?

ВІКА

(іронічно) І чупокабри. Нам про це вчора у сусідньому селі розповідали.

ГОЛОВИХА

Наші села з різними історіями... Ви ж напевно нічого і не їли?

КАТЯ

От я якраз хотіла запитати де тут можна гарячого поїсти? Ми третій день на самих бутербродах.

ГОЛОВИХА

Ага... Ну ви ж хороші дівчата? В наші краї зачём завітали? Янтар шукаєте? Берілій?

Головиха дивиться на дівчат підозріло.

КАТЯ

Ми і не знали що тут таке шукають. Ми просто подорожуємо і заодно отаке купуємо.

Дістає з рюкзака різні вишиті картини на рушниках.

ГОЛОВИХА

А нашо вам це дрантя?

ВІКА

Це – не дрантя. Це – мистецтво, що зникає.

ГОЛОВИХА

Це точно що зникає. В мене на подушках було, ще моя прабабця вишивала. То я перед Пасхою зняла і викинула.

ВІКА

Ой, що ж ви наробили?

ГОЛОВИХА

А перед тим вікна помила тими тряпками і підлогу. Зараз, дівочки. Зараз я вас гарячим накормлю. Побудете тут, я вас закрию.

Стрімко дістає з халату ключ, виходить з магазину.

КАТЯ

(вслід) Ой, не треба, будь ласка! Не турбуйтеся.

Чути звуки замикання дверей. Дівчата дивляться одна на одну.

ВІКА

Зараз якимось гівном нагадує.

КАТЯ

Нашо ти всім хамиш, коза дурна? Жери і дякуй.

ВІКА

Да я жартую. (сміється) Ця Головиха нагадує мені Залізноносу борсоканю.

КАТЯ

Кого?

ВІКА

Казка така. В неї типу був довгий залізний ніс. Типу зайшов мужик в чужу хату, поїв все, що було на столі і кабзда йому настала. Бо то було все чортової мами. Тільки тут не ніс залізний, а зуби золоті. Не знаєш навіщо люди таке роблять зі своїми зубами?

КАТЯ

Ну твій брат собі кОльца в крайню плоть повставляв. То, кажись ужасніше виглядає, ніж

ті зуби.

ВІКА

А ти звідки знаєш про кОльця?

КАТЯ

Про то всі знають, хто на концерті був.
Набухався, виліз на стіл і витрясав.

ВІКА

Фу, блін, я забула.

КАТЯ

А вот я забути не можу. (п'є з чашки) Кава,
доречі, нічо така.

ВІКА

(піднімає вказівний палець) З райцентра!

Чути повертання ключа в замку. Заходить Іринка (7), несе в руках тарілку з салатом і стакани, за нею заходить Головиха, в руках – каструля з черпаком, з каструлі парує. Також у магазин заглядає бородатий алкаш (60).

ГОЛОВИХА

Киш звідси, пугало!

Алкаш зникає.

ГОЛОВИХА

Гречаний суп у мене був на сушених грибах. Я
бабі варю, в неї зубів нема – м'ясо жувати не
може, то вам повезло шо є суп без м'яса. І
салатік вітамінний.

Поки це все говорить, Іринка виставляє на стіл салат, стакани, Головиха ставить на сусідній стіл каструлю.

КАТЯ

Ой, не варто було, нам так незручно.

ГОЛОВИХА

Це – Іринка моя.

ВІКА

(сюсюкає) Привіт, скільки маєш рочків?

Іринка сором'язливо ховається за прилавком. Головиха дістає з шафи тарілки, наливає дівчатам суп.

КАТЯ

М-м-м гаряченьке.

ВІКА

Ой, пасібо.

Головиха дістає з кишені халату пляшку з сизим самогоном, наливає дівчатам. Дівчата хором заперечно махають руками.

ВІКА

Ой, ні-ні. Ми таке не п'єм.

ГОЛОВИХА

Яке ще "таке"?

КАТЯ

Ми маємо на увазі що міцне. Та нам ще цілий день сьогодні йти по жарі.

ГОЛОВИХА

Ще не було такого, щоб у Головихи хтось да не випив. Давайте з'їли пару ложок і тойво.

Дівчата приречено переглядаються. Починають їсти.

ГОЛОВИХА

Я тут сказала людям що ви шукаєте всяке дрантя. Зараз поприходять і поприносять що по скринях ховають.

КАТЯ

Ой, спасибі вам велике!

ГОЛОВИХА

Ще пока не за что. Ну, давайте, дівочки. Самогон Головихи тут всі знають.

Дівчата приречено беруть стакани і пригубляють.

ГОЛОВИХА

О-о-о нееее. Я не вірю, що ви можете мені таке зробити. Давайте, не обіжайте.

Бере зі столу стакани і впевнено вертає дівчатам в руки. Дівчата випивають самогон з великими очима, одразу починають заїдати супом, ніби обпекли горло.

ГОЛОВИХА

Ото я розумію дорослі дівочки. Тільки шо худі. І котлет з вас не накрутиш.

Заходить Лукінішна (70). Несе в руках рушники. Знову у двері заглядає бородатий алкаш.

ГОЛОВИХА
Я тобі казала – киш звідси!

Алкаш зникає.

ЛУКІНІШНА
А я кінувалася до сундука, а він не відкривається.
Лопатою замка ламала. Осьо все що було
принісла. То даже не баба моя, а її баба
вішивала.

Показує перед дівчатами вишиті картини і рушники.

КАТЯ
Яка краса!

ЛУКІНІШНА
І гладью і хрестом. Тутка “Горат кострі
дальокіє”, а тутка “Кавалер на коні і красавіца”.
Ви ж хороші дівочки? Я вам шото продам, шото
так подарю.

ВІКА
Дарувати не треба! Ми для музею народного
мистецтва купуємо. Багато грошей не дамо, але
у подарунок точно не візьмем.

ЛУКІНІШНА
Кому на таке інтєресно у музеях дивітиса? Таке
вже повідумують, шо не мОна вІдержать.

ГОЛОВИХА
То може ще й по телевизору покажуть твого
“Кавалєра і красавіцу”? А, дєвочки?

ВІКА
Ми не з телебачення, але у свій блог напишемо
обов’язково. І фотографії зробимо.

КАТЯ
Блог – то така стаття в Інтернеті.

ГОЛОВИХА
Знаєм ми і про Інтернет і про той блог ваш. Не
темні.

ЛУКІНІШНА
Ой, я не люблю фотографіроваться. Ви би лучче
про нашу біду написали.

ГОЛОВИХА

Лукінішна, не починайте, кому воно надо.

ВІКА

А яка біда?

ЛУКІНІШНА

Ой, мамко моя, така біда, що після Чорнобиля більшої і не було. Знайшли на нашому Поліссі янтар і той чортів берілій, хай бі його холера на ракеті в космос забрала.

КАТЯ

Ну, так це ж добре що знайшли.

ЛУКІНІШНА

Яке там добре, дівочки. В тас тут болота, заповідник. Як боженька світ створив, так воно все і осталося нетронуте. А ті падли, хай їм повідсихають руки, начАли бомбами наше болото калапУцати.

ВІКА

Хто почав?

ГОЛОВИХА

Відомо хто!

Показує пальцем угору.

ЛУКІНІШНА

А його ж не можна трогати, теє болото! Тут радіації стільки, що на наш з вами вік хватить і на ваших внуків і правнуків.

ГОЛОВИХА

Лукінішна, давай не голосИ. Дай дівочкам поїсти. Давайте, дівочки, салатік вітамінний.

Дівчата накладають салат, але слухають уважно.

ЛУКІНІШНА

Так їм же (показує пальцем вгору) заборонили, понімаєте? Іностранци приїхали з приборами, поміряли тут все і заборонили. А вони (показує пальцем вгору) шоб одомстити ліс начАли палити. Скільки хат згоріло, хай бог милує! А звірі? Петрович знайшов лошадь Пріжевальського мертву. Вся чорна була як

шашлик. А скільки їх тих лошаdів лишилося?

ВІКА

Жах який.

ГОЛОВИХА

Лукінішна, дeвoчки не по тому поводу приїхали.
Давай свої лОхми продавай і не мішай.

КАТЯ

Давайте по двісті гривень за кожную вишиту
картину. Ми так і іншим платили.

ЛУКІНІШНА

По двісті? Забирайте, дeвoчки. Я побіжу на
горище, мо шо ще знайду.

Бігом забирає гроші, вибігає з магазину.

ГОЛОВИХА

Треба було по сто давати.

КАТЯ

Це ж ручна робота. Дивіться скільки тут
вишитого. І такого більше нема і не буде.

ГОЛОВИХА

Воно то так, але Лукінішна випить любить.
Боюся щоб не посиніла від тих ваших грошей.

Рішуче підходить до дівчат з пляшкою самогону. Дівчата заперечно трясуть руками і головою.

ВІКА

Не будемо, не вмовляйте!

КАТЯ

В нас багато планів на сьогодні!

ГОЛОВИХА

Ну якийсь план ви вже виконали. Бачте скільки
скарбів набрали. І покушали хорошо. Не
обижайте Головиху.

Наливає дівчатам у стакани.

ГОЛОВИХА

Мо вам твoрогу принести? Свіжого, з-під
корови.

КАТЯ

Не треба, ми і справді добре поїли.

ГОЛОВИХА

Ну, давайте, дівочки. І я з вами вип'ю, хоч і на роботі.

Наливає собі, цокається з дівчатами. Дівчата намагаються недопити, але Головиха робить авторитарний рух і дівчата допивають. Заїдають салатом.

ГОЛОВИХА

Диви, і хліба не їдять.

Сама відламує кусок хліба, закусує.

ВІКА

(намагається відхукатися після самогону) От ви кажете, що ваш чоловік – голова ОТГ, а самі за прилавком в магазині стоїте. Це як?

ГОЛОВИХА

А це МІЙ магазин. Я тут і хозяйка і начальниця і продавщиця. Стою тут і все знаю. Хто хороша людина, а хто гнільцо.

Заглядає алкаш.

ГОЛОВИХА

Оце пугало – справжнє гнільцо. І не тому що п'є. У нас тут всі п'ють. (до алкаша) Чого тобі?

Алкаш заходить у магазин, в руках тримає купу шмаття, з опаскою дивиться на Головиху.

АЛКАШ

Я теж рушники приніс.

ГОЛОВИХА

Які там в тебе рушники? Ти маму рідну віддав у богадельню. А вона ж тобі борщ варила.

АЛКАШ

(до дівчат) Я рушники приніс. По п'ядесять гривень віддам.

ГОЛОВИХА

Я не можу на то дивитися. Дівочки, прослідкуйте, аби він з вітрини нічого не потянув, а я піду коптілку виключу.

Хоче вийти, але щось згадує, вертається, забирає з прилавка самогон і тоді вже виходить. Алкаш вивалює на стілець купу брудних рушників, в руках у нього залишається ікона.

АЛКАШ

Тутка в мене ще ікона є старінна. Свята Мати
Божа. Її за сто гривень віддам. Дешевше ні-ні.

Катя і Віка з подивом дивляться на ікону.

КАТЯ

А звідки вона у вас?

АЛКАШ

Як то звідки? То фамільна. В нашій хаті сто
років висить.

Віка бере в руки ікону, з цікавістю розглядає.

ВІКА

А вам не шкода її продавати?

КАТЯ

Раз продає, значить – не шкода.

Швидко дістає гроші, дає алкашу, забирає у Вікі ікону.

ВІКА

Альо! Я перша її взяла.

КАТЯ

А я перша купила.

АЛКАШ

Я б не продавав, але мені на лікарства гроші
потрібні. Я больний чоловік. В мене сосуд.

Алкаш жадюгідно хапається за серце. З острахом дивиться на двері.

АЛКАШ

(пошепки) Я вам ще різні точки покажу.

ВІКА

Які точки?

АЛКАШ

(тицяє пальцем у карту) Тутка покажу. Де янтар
і де берілій.

КАТЯ

А ви звідки знаєте?

АЛКАШ

Я всьо знаю. Я тутка інженером за советів
главним був.

ВІКА

Та коли це було?

АЛКАШ

А ви думаєте ті руднікі попереповзали чи шо?

Алкаш дістає з кишені каміння буришину, показує.

АЛКАШ

Я кожен день ковіряюся. В мене такого добра
вдома – дай боже.

Дівчата дивляться на долоню з каміннями, переглядаються.

КАТЯ

Ви ж маєте бути багатою людиною, раз таке
маєте і точки знаєте.

Алкаш знову з острахом дивиться на двері.

АЛКАШ

Я і є багата людина. У мене грошей як у
Рокфеллера. Пользоваться только не могу.
Головиха – страшний человек. Без неї тутка ні
корова не доїться ні кури яйця не несуть.
Короче, девочки. Ще п'яцот гривень і я вам точки
показую.

ВІКА

Триста.

АЛКАШ

Хуй з вами, давайте триста.

Катя дістає гроші. Віка протягує алкашу карту і ручку.

КАТЯ

Бурштин не треба. Берилій показуй.

*Алкаш хоче вхопити гроші, але Катя вправно відсмикує руку. Віка сує йому ручку. Алкаш
схиляється над картою і починає робити позначки. Заходить Головиха. Алкаш з
тваринним жахом відскакує від столу, кидає ручку на стіл.*

ГОЛОВИХА

Що це ти таке робив?

КАТЯ
Рушнички нам показував.

ВІКА
І ікону старовинну.

Віка спокійно складає карту, допиває каву. Головиха підходить до дівчат, бачить ікону.

ГОЛОВИХА
Це ж з нашої церкви ікона. Пропала років п'ять
тому. Ах ти ж падло таке!

Починає йти на алкаша, той втискається у стіну.

ГОЛОВИХА
Нічого святого нема!

КАТЯ
Це не проблема, ми віддамо.

ГОЛОВИХА
(до алкаша) За скільки ж ти її продав? Га?

З-за прилавка вилазить Іринка, усі здивовано на неї дивляться.

ІРИНКА
За сто гривень продав.

Головиха замахується на алкаша кулаком.

ІРИНКА
А ще він цим дівкам показав де руднікі на карті.

Іринка знову ховається за прилавок. Головиха розвертається до дівчат. Дівчата встають, беруть наплічники. У магазин заходить Лукінішна з вишитою картиною в рамі.

ЛУКІНІШНА
Осьо дістала, дєвочкі.

Дівчата пробираються до виходу.

ГОЛОВИХА
Лукінішна, закривай двері! Вони не за
рушниками прийшли. (піднімає догори палець)
Іх оттуда заслали.

Лукінішна випускає з рук картину, закриває двері. Стає на дверях.

ЛУКІНІШНА
Ах ви гниди малолетні! Ми ж до вас як до
людей...

КАТЯ
Випускайте, бабо, бо це смішно.

ГОЛОВИХА
Ага. Зараз будете сміятися.

З-за прилавка вилазить Іринка, протягує Головисі рушницю. Головиха спрямовує рушницю на дівчат.

ГОЛОВИХА
А ну бігом на коліна стали!

Катя з Вікою обертаються з переляком і недовірою.

ВІКА
Ви ж не серйозно?

ГОЛОВИХА
Тут вже такі як ви умні да вселіви приходили.
Ми їх свиням скормили, а те що після свеней
лишилося – Петрович трактором у ту галявину
закатав де ви ночували. На коліна кому сказала!

Головиха рішуче направляє рушницю на Катю. Дівчата відходять від дверей. Алкаш крадькома дістає з вітрини коньяк, відкручує і починає жадібно ковтати.

ЛУКІНІШНА
Петрович вам за лошадь Пріжевальського сам
кусачками зуби повіриває.

Дівчата просто в наплічниках опускаються на коліна.

КАТЯ
Жіночки, будь ласка. Ми нікому не скажем.

ГОЛОВИХА
Понятне діло шо не скажете.

ВІКА
Відпустіть нас будь ласка. Ми вам усі гроші
лишимо.

ГОЛОВИХА
Понятне діло шо лишите.

ЛУКІНІШНА
А пАтлами вашими я подушку понабіваю. Буде
на шо ноги ставити зимою.

Дівчата починають трястися від мовчазного істеричного плачу.

ГОЛОВИХА

Іринка, забери в них карту.

Іринка забирає з рюкзака карту. Алкаш сповзає п'яний на підлогу, пляшка котиться.

ЛУКІНІШНА

Такі молодіє, а вже таке подліє. Вам же жити на цьій землі.

КАТЯ

(продовжує трястися) Відпустіть нас будь ласка.

Головиха киває Лукінішні, та відкриває двері.

ГОЛОВИХА

Ану пішли звідси, кози драні!

Дівчата встають і на півзігнутих ногах вибігають. Лукінішна, Головиха і Іринка дивляться на алкаша.

ГОЛОВИХА

Давай і те пугало викинем, хай би воно вже здохло.

Мовчки беруть алкаша за ноги-руки і викидають з магазину. Сідають за стіл.

ЛУКІНІШНА

Ох у тебе і глаз намьотаний! Я бі в жізні не подумала на тих двох.

ГОЛОВИХА

А скільки ще тих “ходоків” буде?

ЛУКІНІШНА

Треба було ще Петровича з кусачками покликати.

ГОЛОВИХА

Вони і так обісралися. Не попхаються більше. Давай, Лукінішна вип'ємо чи шо? Он і ікона шо з церкви пропала найшлася. Може тепер спокій настане.

Бере в руки ікону. Лукінішна хреститься, наливає самогон.

ЛУКІНІШНА

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа.

ГОЛОВИХА

Амінь!

Жінки випивають.

КІНЕЦЬ

Київ, квітень-травень 2021

Я Тимошенко Людмила Вікторівна погоджуюсь на публікацію своєї п'єси «П'ять Пісень Полісся на сайті <https://ukrdramahub.blogspot.com> і погоджуюсь на вільний доступ до них усіх бажаючих. Будь-яке використання моїх текстів можливе тільки за згодою зі мною.

